

Interview met Sun Li en Tjyying Liu

door Giovanna Chen

In *Happy in Holland* wordt een universeel verhaal verteld van een relatie tussen moeder en dochter (Happy), dat niet altijd soepel verloopt. Dat in een setting van het Chinees-Indisch restaurant, dat iedere stad en ieder dorp kent of heeft gekend. Een beeld dat steeds meer aan het verdwijnen is, totdat het er niet meer is.

Sun Li schreef o.a. *De Zoetzure Smaak van Dromen* en is hoofdauteur van *Bedtijdverhalen voor Rebelse meisjes – 100 bijzondere Nederlandse vrouwen*. Tjyying Liu is theatermaker, schrijver en performer. Naast theaterproducties werkte hij ook aan korte films, waaronder de voor een Gouden Kalf genomineerde korte film *Zucht*.

Toen Sun Li en Tjyying hieraan begonnen, beseften ze dat dit het eerste theaterstuk dat door Chinese Nederlanders die hier zijn opgegroeid, is geschreven, geregisseerd en gespeeld. Wat vertel je dan?

Sun Li: “Happy in Holland gaat over de eerste relatie die iedereen heeft met zijn/haar moeder. In de collectieve geschiedenis van Chinezen in Nederland heeft het restaurant een belangrijke plek ingenomen. *Happy in Holland* onderzoekt hoe dat doorwerkt op het persoonlijke leven.”

Tjyying: “Wat eigenlijk begon als iets groots, is een heel klein intiem portret geworden. En eigenlijk zit daar alles in. We hebben een behoorlijk lange reis gemaakt samen en zijn uiteindelijk dicht bij onszelf gebleven.”

“We wilden een waarachtig verhaal vanuit een Chinees-Nederlands perspectief vertellen. Er zijn ontzettend veel onvertelde verhalen. Hopelijk is dit het eerste zandkorreltje en zullen er veel meer volgen.” - **Sun Li.**

En hoe is jullie reis ontstaan?

Tjyying: “Vier jaar geleden werden we door Chafina Bendahman van Rose Stories gekoppeld om samen een stuk te schrijven. Dat werd *Wolkenhuis*, en op basis daarvan hadden we een lezing in Bellevue waar ook andere producenten bij waren. Rose Stories, Via Rudolphi en Bellevue wilden het verder ontwikkelen. Met regisseur Char Li Chung zijn we een nieuw stuk begonnen.”

Sun Li: “We hebben een heleboel gesprekken gehad. Chinees Nederlandschap, wat betekent dat voor jou? We kwamen uit op een gedeelde bezorgdheid. We zagen allebei dat onze ouders vrij geïsoleerd ouder werden. Wat gebeurt er met onze ouders straks als ze echt zorg behoeven, maar hier eigenlijk niet heel stevig geworteld zijn?”

Het ouder worden en het zorgen voor iemand is toch anders op het moment als diegene hier niet is geboren en getogen en de weg niet soepel op zichzelf kent. Daarmee komt de verantwoordelijkheid automatisch veel meer bij de kinderen te liggen.”

Tjyying: “En dat wij daar allebei het gevoel hadden dat wij daar niet aan kunnen voldoen. Wij voelden ons hele slechte kinderen.”

Sun Li: “Misschien zullen wel meer mensen in deze situatie zitten. In de jaren 70 en 80 kwamen veel mensen die een restaurant begonnen. Die zijn nu allemaal op pensioengerechtigde leeftijd.”

Jullie zijn beide restaurantkinderen, evenals de regisseur en actrice Charlotte Ha. Speelster Mei Ling Wan-Im is van de oudere generatie die vroeger ook in de Chinese horeca werkte. De mensen die daar werken zijn vaak onzichtbaar. Op een gegeven moment zegt Happy: “Ik ben bang dat ze je vergeten, zonder dat ze je naam hebben gekend.”

Sun Li: “Het Chinees restaurant is zo’n herkenbaar iconisch beeld. Daardoor is het ook makkelijk om aan de buitenkant te blijven, terwijl er juist zoveel menselijkheid achter dit bekende beeld zit.”

Tjyying: “Ja, ik denk dat iedereen zich wel enigszins de vrouw herinnert die achter de balie stond om de bakken door de luiken heen te schuiven, maar daar is misschien nog nooit een naam aan gekoppeld. En ik denk dat juist met zulke zinnen, maak je het heel persoonlijk en intiem. Je gaat je afvragen, heb ik haar ooit gekend? Of waarom weet ik haar naam niet meer?”

Sun Li: “Het is ook heel erg de reflectie op de ervaring voor Happy en de mensen van onze generatie. Dat doet iets met je als je moeder of je ouder zo anoniem is geweest. En het gaat ook over Happy’s eigen ‘struggles’ om zich te verhouden tot haar Chinese roots die gekoppeld is aan haar familie.

Denk je dat Happy haar moeder ook echt goed heeft gekend?

Sun Li: “Happy kent haar moeder goed, maar weet heel weinig over haar - ondanks een diepe verwantschap”

Tjyying: “Ik denk wel dat ze basale dingen van haar moeder kent, dat ze weet hoe ze reageert op sommige situaties en dat ze haar emoties heel goed kan duiden. Maar dat er een achterliggende laag van beweegredenen of dromen zijn, die verborgen blijven. En dat is denk ik ook universeel. Ik denk ook niet dat je het altijd weet. Waar je altijd naar verlangde, dat kan heel ingewikkeld zijn.”

Sun Li: “Ik denk dat het een soort kindernaïviteit is. Je moeder is gewoon je moeder. Heel lang, totdat je echt volwassen bent. En je dan denkt: hoe goed heb ik mijn best gedaan om mijn ouders echt goed te leren kennen?”

Is dit stuk een eerbetoon?

Beide knikken. Een volmondige ja.